

Донецкой и Луганской областях на временно оккупированных территориях к власти могут прийти лица, которые могут представлять угрозу территориальной целостности государства в целом. Поэтому решение проблем выбора наиболее оптимальной избирательной системы тесно взаимосвязано с наиболее насущными проблемами современности, в частности, завершения военных действий и возвращения территории Украины под контроль украинской власти.

Ключевые слова: выборы, парламент, Кабинет Министров Украины, местное самоуправление, коалиция, партии, Президент Украины.

Inytskyi M. Democratic Elections as Basis for the Creation of Executive Bodies and Local Self-government

Elections remain a priority democratic form of formation of executive bodies and local self-government bodies. Therefore, improvement of the legal regulation of the formation of representative bodies of power is very relevant, and the optimization of the status of the deputy of the local council is also important. The problem of electoral system selection remains quite serious. Return to one of the "pure" electoral systems: proportional or majoritarian for Ukraine is irrational. The proportional system contributes to the growth of the role of political parties and the political structuring of society, which is important and necessary for Ukraine, but no less important is the role of citizen in social processes, in the management of the state, can provide a higher-ranking system more qualitatively. At the same time, in the current situation in the Donetsk and Luhansk Oblasts in the temporarily occupied territories, authorities may come to power who may pose a threat to the territorial integrity of the state as a whole. Therefore, the decision of the problems of the choice of the most optimal electoral system is closely intertwined with the most urgent problems of the present, in particular, the completion of hostilities and the return of the territory of Ukraine under the control of the Ukrainian authorities.

Keywords: elections, parliament, Cabinet of Ministers of Ukraine, local government, coalition, parties, President of Ukraine.

УДК 342.95 (477)

С. А. Комісаров

МОДЕЛІ МІСЦЕВОЇ (МУНІЦИПАЛЬНОЇ) ПОЛІЦІЇ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ

У статті досліджено концептуальні підходи щодо перспектив створення місцевої (муніципальної) поліції як напрям удосконалення діяльності із забезпечення публічного порядку органами Національної поліції на території громади. Проаналізовано основні наукові розвідки в досліджуваній сфері. Розглянуто моделі існування цієї інституції й звернуто увагу на українські реалії та перспективи функціонування, особливості застосування в чинному законодавстві України норм стосовно охорони публічного порядку.

Ключові слова: місцева (муніципальна) поліція, моделі компетенції місцевої поліції, публічний порядок, функціонування місцевої поліції.

Постановка проблеми. Сучасні державотворчі та правотворчі процеси в Україні супроводжуються стрімким розвитком інформаційних та правоохоронних ресурсів у світі загалом та нашій державі зокрема.

Проголошення незалежності України зумовило перебудову управлінських відносин, досягнення прозорості під час прийняття рішень та дієвість інститутів влади, що своєю чергою сприяло розвитку та зміцненню законодавства у сфері правоохоронної діяльності. Слушну думку висловлює професор М. І. Корнієнко, який убачає «коріння місцевого самоврядування в тій владі, джерелом якої є увесь народ, а не його частина (грумада), а обсяг повноважень – у законі, де, як відомо, віддзеркалюється державна воля всього народу» [1, с. 47]. Не є винятком і управління у сфері охорони публічного порядку та захисту прав і свобод громадян, адже й громада має брати активну участь у цьому процесі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти загальної проблематики створення місцевої поліції як напрям удосконалення діяльності щодо забезпечення публічного порядку присвятили свої праці ряд вітчизняних і зарубіжних вчених та практиків, серед них В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, О. М. Бандурка, В. М. Бесчастний, В. В. Галунько, В. К. Колпаков, П. В. Діхтієвський, А. Т. Комзюк, О. В. Кузьменко, Н. Р. Нижник, В. І. Курило, С. В. Петков, Ю. С. Шемшученка та інші. Водночас певні аспекти означеної проблематики є не достатньо дослідженими.

Формування цілей. Автор має на меті з'ясувати сучасний стан розвитку адміністративного законодавства України щодо різноманітних аспектів у сфері функціонування місцевої поліції як напрям удосконалення діяльності в правоохоронній діяльності, а також визначення науково-доречних пропозицій в обраній сфері.

Виклад основного матеріалу. Актуальним є розроблення нових теоретичних моделей компетенції місцевого самоврядування в галузі охорони публічного порядку. Наука, а також практика свідчать, що надмірна централізація будь-якої сфери державного управління об'єктивно призводить до негативних наслідків. У сфері охорони правопорядку вона зумовлює різке зниження ініціативи та відповідальності працівників за виконання ними функціональних обов'язків, послаблення активності населення в питаннях боротьби з правопорушеннями та їх профілактики, відсутність належного врахування місцевих умов і особливостей при організації боротьби з протиправними проявами, зростання кількості апарату управління тощо [2].

У вітчизняній науковій літературі найчастіше називаються три різні моделі місцевої організації охорони публічного порядку та публічної безпеки (функціонування муніципальної поліції), що відрізняються одна від одної обсягом реалізованих функцій і структурною побудовою.

Перша модель місцевої поліції у функціональному й структурному плані фактично повторює міські й районні органи внутрішніх справ і може майже цілком їх замінити.

Друга може мати місце в трьохрівневій системі організації охорони громадського порядку: поліція загальнодержавна, поліція областей, місцева поліція й місцеві органи охорони публічного порядку. У цьому разі на місцеві органи охорони громадського порядку мають бути покладені ті

функції, що здійснює на сьогодні поліція публічного порядку в містах і районах.

Третя модель полягає в тому, що місцеві органи охорони громадського порядку діють не замість органів поліції на місцях, а поряд з ними, вирішуючи вузьке коло завдань при чіткому розмежуванні компетенції, належному контролі й у тісній взаємодії з ними. Такі місцеві органи правопорядку будуть виконувати лише деякі функції діючої нині поліції публічного порядку, наприклад, попередження й припинення вуличних і побутових злочинів та адміністративних правопорушень, забезпечення в межах наданих повноважень виконання рішень органів місцевого самоврядування. Структура місцевих органів охорони публічного порядку в цьому випадку буде відповідати покладеним завданням на самоврядні органи.

Розглядаючи правове поле функціонування місцевої (муніципальної) поліції в Україні наголосимо, що однозначності з цього питання як у законодавчого органу, так і серед науковців немає. Цьому інституту судилося пройти шлях від цілковитого заперечення як непотрібного суспільству інституту до конституційного закріплення. Одним з напрямів реформування органів місцевого самоврядування в Україні є періодичні спроби реалізувати ідею створення місцевого правоохоронного органу (місцевої поліції). Зауважимо до того ж, що досвід існування в Україні місцевої поліції має досить тернистий шлях розвитку. До прикладу, Указ Президента України «Про утворення місцевої міліції» від 22 січня 2001 року № 29/2001. Відповідно до цього нормативно-правового акта для підвищення рівня роботи правоохоронного органу щодо забезпечення захисту життя, здоров'я, прав і свобод громадян, їх власності, охорони публічного порядку в містах та інших населених пунктах, запобігання правопорушенням, посилення боротьби зі злочинністю, своєчасного виявлення фактів недодержання вимог законодавства та з огляду на потребу більш тісного співробітництва її з населенням було передбачено утворення місцевого правоохоронного органу підрозділами місцевого самоврядування за спільним поданням місцевих державних адміністрацій та виконавчих органів сільських, селищних, міських рад, погодженим із Міністерством внутрішніх справ України, на базі підрозділів дорожньо-патрульної служби Державної автомобільної інспекції України, патрульно-постової служби та служби дільничних інспекторів, що утримується за рахунок коштів місцевого бюджету [3]. Пізніше законодавець уніс зміни до різних нормативно-правових актів у правоохоронній сфері.

Структура Міністерства внутрішніх справ України та проекти щодо її зміни відображають конкуренцію застарілої концепції, що вбачає за основну мету існування органів внутрішніх справ протидію злочинності з максимально широким колом повноважень, та сучасного погляду, згідно з яким основним змістом діяльності ОВС у правовому суспільстві має бути охорона прав і свобод громадян з одночасним позбавленням органів внутрішніх справ невластивих їм функцій [4].

Аналіз світового досвіду свідчить, що для ефективного функціонування місцевої поліції треба: наявність правової бази, що виражає волю суспільства стосовно поліції; чітке управління з боку вищої національної та регіональної адміністрації; соціальна довіра; укомплектованість особовим складом і наявність у нього здібностей, адекватних завданням, що вирішуються; достатнє фінансування та матеріально-технічне оснащення [5].

Розглядаючи питання щодо «міжнародних стандартів» у рамках забезпечення публічного порядку, наголосимо, що єдиних правил побудови та діяльності правоохоронних органів не існує. Є різні підходи до забезпечення публічного порядку в межах відведеної території: в одних країнах публічний порядок забезпечується державною поліцією, в інших – місцевою (муніципальною) поліцією, у третіх – і державною, і муніципальною поліцією. До того ж у європейських (континентальних) країнах (зокрема Польщі) останнім часом намітилася тенденція до підвищення ролі місцевого самоврядування в здійсненні правоохоронної функції. Це дістало прояв у створенні в системі місцевого самоврядування спеціальних правоохоронних організацій (муніципальної поліції) зі спеціальними статутними завданнями й особливим статусом, покликаних забезпечувати охорону публічного порядку в межах території населеного пункту.

Зазвичай муніципальна поліція функціонує паралельно з державною поліцією й тісно з нею взаємодіє. Це виявилось у створенні в системі місцевого самоврядування спеціальних правоохоронних організацій (муніципальної поліції) зі спеціальними статутними завданнями й особливим статусом, покликаних забезпечувати охорону публічного порядку в межах території населеного пункту. Як звичайно, муніципальна поліція функціонує паралельно з державною поліцією й тісно з нею взаємодіє [6, с. 315].

Практично в більшості країн, де існує муніципальна поліція, вона включає «зовнішню службу» – поліцію, яка займається патрулюванням, іноді до неї входять бригади кінної поліції та групи співробітників зі службово-розшуковими собаками. Є в цій системі дорожньо-транспортні відділи, відповідальні за організацію дорожнього руху та розслідування дорожньо-транспортних пригод, а також адміністративні відділи. У віданні муніципальної поліції перебувають служби у справах дітей та служба по боротьбі з наркоманією. Іноді ще є підрозділи поліції, які здійснюють нагляд за правилами перебування та проживання іноземців на території, підвідомчій цим поліцейським органам.

Поряд з викладеним зацентруємо увагу на тому, що в наукових колах відсутня єдність у тлумаченні терміна «муніципальна поліція» та його співвідношенні з поняттям «місцева поліція (міліція)». Неможливо погодитися з позицією Г.В. Барабашева, який розглядає муніципальну поліцію як розгалужений апарат примусу в складі муніципальної системи буржуазної держави, що за значенням і масштабами займає провідне становище серед каральних органів внутрішнього призначення [7, с. 249-251].

Свою чергою А.В. Губанова зазначає, що під терміном «муніципальна поліція» розуміються поліцейські формування, утворені органами місцевого самоврядування будь-яких територіальних одиниць, включаючи й мегаполіси [8, с. 71].

З іншого боку, правові підстави для функціонування місцевої поліції існували ще в колишньому Радянському Союзі. Згідно з п. 21 Положення «Про радянську міліцію», затвердженого Постановою Ради Міністрів СРСР від 08.06.1973 № 385, передбачалися асигнування з бюджетів місцевих рад народних депутатів на утримання підрозділів правоохоронного органу, що несли патрульно-постову службу, здійснювали дорожній нагляд, установку, експлуатацію та впровадження технічних засобів регулювання дорожнього руху, конвоювання осіб, заарештованих за вчинення адміністративних правопорушень, забезпечували діяльність медичних витверезників, спеціальних приймальників, приймальників-розподільників, дитячих кімнат, адресно-довідкових бюро [9].

Європейська хартія міст визначила муніципалітет як автономну адміністративно-територіальну одиницю, що об'єднує сукупність громадян з визначеними інтересами, або населений пункт з організованим будівництвом, комунальним обслуговуванням та своєю власною адміністрацією [10, с. 76].

На думку М. В. Корнієнка, місцеві органи влади в нашій державі лише частково підпадають під визначення муніципалітету в тому значенні, під якими їх розуміють на заході, через це запровадження поняття «муніципальна поліція» в Україні в європейському розумінні неможливе [11, с. 12]. Важливим моментом щодо діяльності муніципальної поліції є її активна взаємодія з місцевою громадськістю [12; 13].

На сьогодні місцеве управління в Україні стало об'єктивною реальністю. Воно визнане й гарантується Конституцією України 1996 р. [14], регламентується базовим Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» [15]. Однак процес його формування не можна вважати завершеним.

Звертає на себе увагу й визначений Конституцією України принцип здійснення влади українським народом. Воно відбувається на двох рівнях: безпосередньо; через органи державної виконавчої влади та місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі комітети.

Ця обставина значною мірою засвідчує демократичні надбання нашого законодавства з питань місцевого самоврядування через те, що правові норми закріплюють право суб'єктів конституційно-правових відносин учиняти ті або інші дії, визначають межі їх повноважень. Приписи ст. 140 Конституції України свідчать: «Місцеве самоврядування є правом територіальної громади... самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України»; «Сільські, селищні, міські ради можуть дозволяти за ініціативою жителів створювати будинкові, вуличні, кварталні та інші органи самоорганізації населення й наділяти їх частиною власної компетенції, фінансів, майна» [12].

У спеціальній літературі існує переконання щодо неможливості ототожнення категорії «муніципальна поліція (міліція)» та «місцева поліція (міліція)». Прихильники цього погляду наголошують на доцільності застосування терміна «місцевий правоохоронний орган» тільки для визначення всіх служб і підрозділів місцевої (муніципальної) поліції, які створюються і функціонують у складі або при міському (районному) відділі органів внутрішніх справ. Водночас на противагу викладеному в сучасній поліцейській існує переконання щодо можливості ототожнення муніципальної та місцевої поліції, які за функціональним призначенням належать до поліції публічної безпеки. У цьому контексті заслуговує на увагу позиція науковців, які наголошують на доцільності формування муніципальної поліції як різновиду місцевої поліції, що унеможливило їхню діяльність замість органів національної поліції, а передбачає співіснування та взаємодію з ними за умови чіткого розмежування компетенції. На нашу думку, термін «місцева поліція» слід уживати для визначення сукупності відповідних підрозділів, створених органами місцевого самоврядування (адміністрування), що виконують завдання у сфері забезпечення публічного порядку на території громади.

Оцінюючи в найзагальнішому вигляді стан соціальних факторів, зазначимо, що зараз в Україні продовжує спостерігатися нестабільна соціально-політична обстановка, що виражається в активному протистоянні й боротьбі різних політичних і суспільних сил. Усе це в умовах слабкості демократичних традицій, недостатнього рівня розвитку інститутів громадянського суспільства й відсутності ефективних механізмів державно-правового регулювання є причиною, що спонукає вкрай обережно підходити до питання децентралізації функцій соціального управління загалом та управління у сфері охорони громадського порядку зокрема.

Проаналізувавши вищезазначене, пропонуємо власне визначення «місцева поліція» та її оптимальну модель для сучасних українських умов. Місцева поліція – правоохоронний підрозділ, який створюється за поданням сільських, селищних, міських рад з урахуванням результатів місцевого референдуму, погодженим з МВС України, фінансується за рахунок місцевих бюджетів, забезпечує охорону публічного порядку на території відповідного населеного пункту та виконання рішень органів місцевого самоврядування в правоохоронній сфері та захисті прав і свобод членів територіальної громади в межах Конституції та чинного законодавства.

До характеристик місцевої поліції слід віднести як неполітичне, зареєстроване у відповідному порядку, внутрішньо упорядковане, добровільне об'єднання фізичних і юридичних осіб, що функціонує за кошти місцевого самоврядування, не підпорядковане органам виконавчої влади та не наділене владними повноваженнями, метою діяльності якого є охорона громадського порядку та захист прав усіх суб'єктів, що проводиться як на безоплатній, так і платній основі.

Висновки. На сьогоднішній день питання створення місцевого правоохоронного органу (поліції) активно дискутується не лише в наукових колах, а й серед

працівників правоохоронних органів та громадськості. Аргументація прихильників ідеї створення місцевої поліції зводиться до тези щодо найбільшої придатності поліцейської системи, елементами якої є паралельні структури із чітко визначеною та взаємопов'язаною компетенцією. Натомість на протигагу цьому вказується можливість ефективного функціонування децентралізованих поліцейських систем лише в умовах стабільної економіки та політичних процесів, оскільки нестабілізація зумовлює потребу збереження відносно централізованих систем управління поліцейським апаратом. Запропоновано декілька варіантів реалізації створення цього правоохоронного органу, моделей його побудови та підпорядкування. Існує декілька наукових підходів щодо наукового розуміння категорії «муніципальна (місцева) поліція». Водночас вони відрізняються як за формою, так і змістом. Не сприяє однозначності (чіткості) і чинне законодавство. Суспільні процеси, до прикладу, проведення ООС, викликають додаткові правові труднощі та ускладнення, які може бути викореноно способом ґрунтовних теоретичних напрацювань.

Використані джерела:

1. Місцеве самоврядування в контексті децентралізації державної влади / Виконавча влада і адміністративне право / за заг. ред. В.Б. Авер'янова. К.: Видавничий Дім «Ін-Юре», 2002. 668 с.
2. Нікітенко О. Теоретичні та прикладні проблеми удосконалення адміністративної діяльності і взаємодії міліції з громадськістю по попередженню злочинів URL: www.dcaf.ch/.../ev_kharkov_051013Nikite. (дата звернення: 26.03.2018).
3. Про утворення місцевої міліції: Указ Президента України від 22 січня 2001 р. № 29/2001. *Урядовий кур'єр*. 2001. № 1. Ст. 14.
4. Мартиненко О. Основні принципи реформування органів внутрішніх справ. URL: <http://umdpl.info/files/docs/1309246620.doc>. (дата звернення: 26.03.2018).
5. Губанов А.В. Полиция зарубежных стран. Организационно-правовые основы, стратегия и тактика деятельности М.: МАЭП, 1999. 288 с.
6. Когут Я.М. Організація системи охорони громадського порядку поліцією європейських країн *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2009. № 1. С. 310–317.
7. Барабашев Г.В. Местное самоуправление. М., 1996. С. 249–251.
8. Губанов А.В. Полиция зарубежных стран. Организационно-правовые основы, стратегия и тактика деятельности. М., 1999. 288 с.
9. О советской милиции: Постановление Совета Министров СССР от 8 июня 1973 г. № 385. URL: <http://knukim-edu.kiev.ua/download/ZakonySSSR/data03/tex14660.htm> (дата звернення: 26.03.2018).
10. Європейська хартія міст. URL: <http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2015/05/Principle-9-European-chart.pdf> (дата звернення: 26.03.2018).
11. Корнієнко М.В. Управління силами і засобами органів внутрішніх справ при ускладненні оперативної обстановки в сфері охорони громадського порядку: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Х., 2000. 22 с.
12. Нестерович В.Ф. Вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів: проблеми конституційної теорії та практики: Монографія /

В.Ф. Нестерович; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ імені Е.О. Дідоренка. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2014. 736 с.

13. Нестерович В.Ф. Принципи відкритості та прозорості у діяльності органів державної влади як важлива передумова для утвердження демократії участі / В.Ф. Нестерович // Філософські та методологічні проблеми права. 2016. № 4. С. 67-78.

14. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

15. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. ст. 170.

Стаття надійшла до редколегії 01.05.2018

Комиссаров С. А. Модели местной (муниципальной) полиции: украинские реалии и перспективы функционирования

В статье исследованы концептуальные подходы относительно перспектив создания местной (муниципальной) полиции как направление совершенствования деятельности по обеспечению общественного порядка органами внутренних дел на территории общины, проанализированы основные научные исследования в исследуемой сфере, рассмотрены модели существования данной институции, обращено внимание на украинские реалии и перспективы функционирования, особенности применения в действующем законодательстве Украины норм по охране общественного порядка.

Ключевые слова: местная (муниципальная) полиция, модели компетенций местной полиции, публичный порядок, функционирования местной полиции.

Komissarov S. Models of Local (Municipal) Police: Ukrainian Realities and Prospects of its Functioning

The article deals with the conceptual approaches to the prospects of the creation of local (municipal) police as a direction of improving the activities of providing public order by the bodies of internal affairs in the community, analyzes the main scientific research in the area under study, examines the models of existence of this institution, attention is paid to Ukrainian realities and perspectives of functioning, peculiarities of application of the norms in the current legislation of Ukraine on the protection of public order.

The article explores analyzes the main scientific researches in the field under investigation, reveals the current conceptual approaches and specifics of the application of the norms of misconduct against public order in the current legislation of Ukraine, raised a number of problematic issues in the development of the doctrine of administrative law and process.

To date, the issue of creating a local law enforcement body (police) is actively discussed not only in scientific circles, but also among law enforcement officers and the public. The argument of supporters of the idea of creating a local police is reduced to the thesis of the greatest suitability of the police system, the elements of which are parallel structures with clearly defined and interrelated competence.

There are several scientific approaches to the scientific understanding of the category «municipal (local) police». At the same time, they differ in both form and content. Do not promote uniqueness (clarity) and the current legislation. Public

processes, as an example of conducting ATO, cause additional legal difficulties and complications that can be eradicated through deep theoretical developments.

Keywords: local (municipal) police, models of local police competencies, public policy, functioning of local police.

УДК 342.572

П. С. Корнієнко

ОСНОВИ ПРАВОЗАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ЯК ОБ'ЄКТ КОНСТИТУЦІЙНО- ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У статті досліджено конституційні основи правозахисної діяльності в Україні, під якою запропоновано розуміти цілеспрямовану та структуровану правову діяльність органів державної влади і органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, а також інститутів громадянського суспільства щодо захисту та поновлення порушених конституційних прав і свобод людини. Значну увагу приділено правозахисним ініціативам Міністерства юстиції України в 2017-2018 роках. Проаналізовано досвід дослідження конституційних прав і свобод людини в Україні та їх захист в українській правовій науці. Висувано про малодослідженість проблеми теорії та практики правозахисної діяльності.

Ключові слова: права та свободи людини, захист прав і свобод людини, правозахисна діяльність, правозахисні громадські організації, міжнародні правозахисні організації.

Постановка проблеми. Права та свободи людини є одним з найбільших здобутків Західної цивілізації. Нова й новітня історія спочатку Західної цивілізації, а з другої половини ХХ ст. і всього людства – це насамперед історія утвердження й захисту основоположних прав і свобод людини.

Права людини стали основним і універсальним гаслом і найбільшим здобутком революцій і воєн за незалежність у кінці ХVІІІ-ХІХ ст. Одними з перших конституційних актів в історії людства стали Декларація прав людини і громадянина 1789 р. у Франції та Більє про права 1791 р. у США. Ці акти зберігають свою чинність до сьогодні. Надалі, у ХІХ–ХХІ століттях розвиток конституціоналізму супроводжувався розширенням системи прав і свобод людини та вдосконаленням юридичних механізмів їх захисту (хоча цей процес зупинявся під час Першої та Другої світової воєн). Це спонукало до посилення захисту основоположних прав і свобод людини на міжнародному рівні та закріплення їх у Загальній декларації прав людини 1948 р., Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. та інших правозахисних міжнародних актах, а згодом і конституціях більшості держав світу.

Не стала винятком і Конституція України, у ст. 3 якої встановлено, що «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави». До того ж Україна має не лише сучасні механізми утвердження та захисту конституційних прав і свобод людини, а й їх захисту.